

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponeñsis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofurti, 1678

Lib. II. cap. 17. & 18. de argumento contra eas historico

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](#)

Tract. 33. *videt in corpore, sed numquid soli sibi oculus videt? Et manui videt, & pedi videt, & ceteris membris videt. Non enim, si aliquis iectus in pedem veniat, avertit se oculus inde, ut non praecebat. Rursus sola manus operatur in corpore, sed numquid sibi soli operatur? Et oculo operatur. Nam si iectus aliquis veniens non eat in manum, sed tantum in faciem, numquid dicit manus, non me moveo, quia non tendit ad me? Sic pes ambulando omnibus militat membris; ceteratacent membra, & lingua omnibus loquitur. Addit Bellarminus, Hec si adplicantur ad fideles, qui illis membris corporis significantur, licebit sine dubio dicere, eum, qui jejunat, qui facit Eleemosynam, qui orat, qui injunctam persecutionem patienter tolerat, qui vincula, qui verbera, qui mortem pro fiducie Christi patitur, non sibi soli h.e.c agere vel pati, sed alii etiam, praesertim si ipse non habeat peccata, qua*z* istis purget Passionibus. Et post aliqua: sociorum & amicorum omnia sunt communia, ut pulchre Augustinus ibidem ostendit, ubi adeo dicit omnia esse communia prius fidelibus, ut omnes dicere possint, se omnibus loqui Linguis, sicut loquebantur olim, qui visibiliter accipiebant Sp. Sanctum; quoniam lingue omnium fidelium totum terrarum orbe diffusorum singulis sint communes per charitatem, quia sumus omnes unum in Christo. Ut & huic argumento post Chemnitium satis hic faciamus breviter, dicendum, id iterum nisi falsis hypothesibus suprà jam refutatis, & hic porrò refutandis. Quid de Augustini Sententia, quâ in Baptismo parvulos Fide aliena credere scripsit, sit habendum, suprà in loco ex aliis Augustini testimonii est sufficenter ostensum. Neque tamen probavit Bellarminus, si juxta Fidei analogiam verè dici posset, parvulos in Baptismo Fide aliena credere, sequi exinde, posse hominem justificatum è reatu pœnæ temporalis, per aliorum Satisfactiones & Satispassiones, interveniente pecunaria satisfactione coram DEI iudicio & tribunali omnino liberari, cum non desit, quod utriusque disparitatem exhibeat, àque illo ad hoc argumentari prohibeat. Ipsam Communionem Sanctorum in Symbolo Fidei Apostolicæ tanto opere ad ductum S. Scripturae nobis commendatam quod attinet, agnoscunt eam omnino Evangelici, ac ex debito maximi estimant, in iis etiam, quæ Sanctus Doctor & Pater augustinus egregie obseruavit. At ut eorum ultra debitum & circa præscriptum S. Literarum extendamus, quorum Bellarminus per liberalem nimis consequentiam extendit, haec tenus à nobis impetrare non potuimus. Quin & fatemur, esse aliquam Communionem Sanctorum, & fidelium sicut ratione Bonorum cœli, non semper tamen & omnibus pari modulo concessorum, ita etiam ratione Passionum, quarum respectu quemq; fidelium pro suo modulo exsolvere, quod debet, nimirum juxta præscriptum Divinitus ordinem, & pro posse virium quasi canonem passionis inferre, paulo ante Augustinum habuimus docentem, & Pauli de hac communione Passionum verba graviter explicantem. Quid verò hæc ad Passiones Sanctorum pro aliis, & aliorum peccatis vel pœnis satisfactoras, & hinc etiam ad Indulgencias Satisfactione pecunaria pro reatu earum expiendo redimendas? Si ita à baculo ad angulum licebit argumentari, quidlibet ex quolibet deducemus, nihilq; amplius erit super, quod non per consequentiam dici possit demonstrabile, etiamsi nulla sit omnino inter Propositiones conexio, semperq; plus in Conclusione adpareat, quam fuerat in præmissis, idque contra omnium Logicorum regulas, ipsamque naturalem concludendi rationem, iis etiam non omnino ignorant, qui sine prævio Logices studio unum ex altero deducere didicerunt, lumine cognitionis concreta post lapsum adhuc residuæ prædicti, adque discernendum hoc ab illo per Judicium maturitatem apti.*

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM ET OCTAVVM, DE

Argumento contra Indulgencias historicas.

Repetendum hic est omnino, quod Bellarminum suprà agnoscentem audivimus, Durandum, Antoninum, Roffensem, Scriptores in Ecclesia Rom, celeberrimos negasse, tempore Hieronymi, Augustini & aliorum Veterum, qui primis quingentis Annis floruerunt, Indulgencias fuisse cognitas. Id sicut haec tenus in argumenti hujus tractatione usui fuit quam maximè, ita etiam nunc porrò inservire potest, ubi paucis adhuc restat videare, quid vel ad objectam ex Augustino contra Indulgencias autoritatem responderit Bellarm. vel in excusione argumenti contra easdem historici ex Eo objeccerit. Utrobiq; rem pertinet partem, quod sequentibus de Eo verbis exhibet Bellarminus, scribens: Ad priori ducit, nimirum Chemnitius, Lombardum adversus Indulgencias nondum natas, qui dicit, peum tunc

tunc tegere pœnitentium peccata, quandò ad pœnam non réservat, sed debitum pœna remittit, idque probat ex Augustini in Psalmum trigesimum & secundum Sententiā. Addit loco responsi Bellarmin. Sed in eodem loco est hujus objectionis solutio; significat enim Lombardus, de Pœna aeterna intelligendum esse, quod dicitur. Et ideo, inquit, sicut interius Gratia suā animam illuminat, ita & simul debitum eterna mortis relaxat; Ipse enim per seipsum pœcata pœnitentium tegit, & tunc tegit, quando ad pœnam non reservat. Et paulò infra: Ita ergo dicit à DEO testa, ut DEVIS non videat, id est, eternaliter puniat. Cætera non addo, ut potè, quorum antea jam ratio fuit habita. Referri autem ad hanc priorem quoq; debet partem, quod Bellarminus, ubi ē Chemnitio contra Indulgientias Chrysostomi adduxit testimonium, addidit, eandem quoque Sententiam habere Augustinum, his expressam verbis: Non dixit Deus, vade in Orientem, & quere justitiam; naviga usque in Occiden. Serm. de tem, ut accipias Indulgientiam. Dimitte inimico tuo, & dimittetur tibi, &c. Sed, ita iterū Bellarminus, sub juncto simili ex Bernhardi Scriptis testimonio, responderet, testimonia hac nibil efficiunt. Primum enim loquuntur de justificatione impii ac remissione culpe, non de solo reatu pœnae, de quo nos loquimur. Deinde solum probant, non esse necessariam absolute vel peregrinationem, vel Eleemosynam ad remissionem peccatorum; alioquin pauperes & agrotantes sive omni carerent; & satis novimus, posse hominem per internam conversionem ad Deum ita vehementer accendi in amorem DEI & de suis peccatis dolorem, cum proposito Confessionis, ut continuè recipiat remissionem omnium culparum & pœnarum. Sed non idè inuitiles sunt Eleemosyna & peregrinationes, & hoc solum contendimus adversus hereticos. Acut omittam de Eleemosynis, de quibus infra, idem præter Chrysostomum & ante Bernhardum, idem inquam Augustinus ad Clerum & populum Hipponensem scribit se auctorem fuisse, ut Epist. 137 quidam ad loca Sancta suscipierent peregrinationem. In posteriori hujus ultimæ Tractationis dere Indulgientiaria parte ea Chemnitii verba ægrius fert Bellarminus, quibus scribere non dubitavit. Veteres aliquando nimis largiter & verbis nimis magnificis Disciplinam, que vocatur, Canonica commendaſſe, Augustinum inter & præter alios scripſisse, Deum illis de peccatis præteritis propitiari. Et ut ostendat, quid patientia pœnarum temporalium possit apud DEUM, præter alia hæc in primis urget ex Augustino verba, quibus Regii Psalmis a DEO desideria, domine, ne in furore tuo arguas me, neque in irâ tuâ corripas me, explicavit: Petiri, ne in indignatione arguatur, neque in irâ emendetur, tanquam dicens Psal. 38, DEO, quoniam ista, que patior, multa sunt, magna sunt, queſo, ut ſufficiant; & incipit illa numerare, ſatisfaciens Deo, obferens illa, qua patitur, ne priora patiatur. Quæ vel in antecedentibus habet ex eodem loco Bellarminus, vel in ſequentibus ex Augustini in Psalmum quinquagesimum Explicatione, jam ſuprâ reponſum acceperunt, ſicut & de cæteris omnibus ſuo dictum eſt loco, ut quam breviffime nunc poſſint expediri. Quod enim attinet reponſum Lombardi, quo Bellarminus infirmare conatur Augustini clariflammam de peccatorum pariter & pœnarum remiſſione à Pſalte Regio tam insigniter commendatâ explicationem, quæſi de pœnis tantum æternis debeat intelligi, ad rem facit perparum. Qui enim remittit, quod majus eſt; cur non remitteret etiam, quod minus eſt? oſtentumque eſt antehac ex professo, quæ ſuperrunt fidelibus in hæc vitâ post gratuitam peccatorum remiſſionem calamitates, ex Augustini Sententia eſſe non pœnam, videlicet propriè diſtam, ſed Medicinam; non damnationem, à Justitia vindicatrice, ſed caſigationem ab amore paterno profectam. Idem dici debet de reponſo Bellarmini ad Augustini contra Peregrinationes Indulgientiaris testimonium, dum in eo de justificatione impii ac remiſſione culpe, non autem de reatu pœnae agi putat. Si enim cauſa ejus, quod majus eſt, ipius nimiriū justificationis ac peccatorum remiſſionis, peregrinationes ad loca procul diſta inſtituere non eſt neceſſum; neque id fieri neceſſum erit cauſa ejus, quod minus eſt, expandi videlicet ſoliuſ pœnarum temporalium reatus, quam neceſſitatem abſolutam ipſe Bellarminus defendere non eſt auſus, id quod itidem ſuprâ in Vindictiis hujus ex Augustino testimonii circa hanc de Peregrinationibus ad loca Sanctorum Religiosis, non raro irreligiosis, Quæſitionem contra Stalenum, prolixissimum earum defenſorem eſt oſtentum, ubi ſimil actum fuit de eo Augustini testimonio, quo viuis fuit Bellarmino Santos Pater has Peregrinationes Religiosas quibusdam commendatæ. Chemnitii judicium de Augustini & aliorum quorundam Ecclesiæ Doctorum Sententia, quoad effectum disciplinæ, ut vocatur, Canonice, Bellarminus non tam iniquè debuit traducere, ſi ea attendere voluit, uti omnino debuit, quæ ad ejus explicationem addidit. Postquam enim citata Augustini, & similia Tertulliani, Cypriani, Ambroſii verba adduxit, notanter, ne videlicet in ſinistrum & heterodoxum detorqueantur ſenſum, sub-

junxit: *Talia sunt quæ Salvâ Fide (non solum Lutherana, ut Bellarmino viderit, sed Evangelico-Apostolica, & hinc verè Catholica) nec paſſunt, nec debent, ſicut ſonant, accipi & intelligi, id quod Gropperus. Scriptor Enchiridii Coloniensis, ipſi Bellarmino ſub initium Tractationis de Pœnitentia inter ceteros, qui hoc argumentum contra hæreticos traſtarunt, commendatus, facetur. Expiatio enim, propitiatio, ablutio, purgatio, redemptio & reconciliatio pro peccatis ſolius Christi meritum eſt, quod juxta Scripturam verbo & Sacramentis obſertur & Fide accipitur. Gropperus igitur tales Veterum hyperbolas non male mitigat hoc tropo, quod ſcilicet talis Disciplina fuerit incitamentum ad veram Pœnitentiam, in quâ Fide propter Christi meritum peccata expiantur & abluntur, & credentibus placatur DEUS. Bellarminus quidem in ſuis Recognitionibus ad libros de Sacramento Pœnitentiæ mox à principio ſcribit, hoc Enchiridion Gropperi tum hic, tum in preſatione libri de Matrimonio inter libros Catholicos poſui. Sed quanquam ipſe Vir Catholicus ſemper habitus eſt, in eo tamen Enchiridio non leves inveniuntur errores, ut indicavimus alibi, ut non fine lib. III. de cauſa is liber in Indicem prohibitorum ſit redactus. At quos Bellarminus & Romani In-Justif. c. 3. quifitores pro erroribus habent, ſine dubio errores eſt non agnoverunt, quorum no-mine illud Enchiridion ſcripsit, & quibus Vir Catholicus fuit, Poſſevino etiam nullius de Eo ſuspicionis mentionem faciente, aliàs nihil omitteſte, quod ad hujus velillius au-uthoris ullâ ratione ſucepti notationem pertinere viſum fuit. Neque etiam Bellarminus indicavit, ea, quæ Chemnitius exinde adduxit, inter Errores ejus non leves referri debere; omnino indicatur, ſi contra mentem Patrum, quorum Sententias explicare ſtuduit, in ſpecie contra mentem Augustini, quidquam per errorem ſcripſiſet, aliquâ correctione dignum. Ut ad illud tam diu ſuum hic obtineat locum, quādū con-trarium à parte adverſariā non fuerit ſufficienter demonſtratum. Ultimum quod re-ſtat Augustini testimonium, quo Bellarminus pro ostendendo effectu patientia pena-rum temporalium utitur, nihil iterum præstat auxili. Præter ea enim, quæ ſoprâ in Examine ejus ad Controversiam de Igne Purgatorio ſunt dicta, hic ſolum notetur, nihil omnino illud continere, quod vel ad Satisfaktiones Pontificias, vel ad Indulgenciarum nundinationem vi etiam adhilitâ trahi poſit. Non ad illas, cum Augustinus ad men-tem Regij Platit agat de calamitatū à DEO impositarum paſſione, Bellarminus au-tem de Satisfaktionibus & Satisfaktionibus per homines tanquam Judices in iunctis. Ne-que verò etiam ad hanc, quâ hæ Satisfactiones & Satisfaktiones intercedente Satisfactione pecuniaſia redimi poſſunt, ut potè quam Auguſtino in mentem non venire nec venire etiam potuſſe haſtenus ita eſt oſtentum, ut ad rem ipsam ſuper amplius ſi nihil, Satisfactione exhibita ad quævis, quorum ut uel potius abuſu Bellarminus ſtabiliter co-natus eſt Indulgencias. Quæ enim alii habent poſt Bellarminum, & ut plurimum ex Bellarmino, paucis quibusdam additis, nominatim Josephus de Voſſin in peculiari de ful-lio ſecundum Ebraeorum & Christianorum doctrinam Tractatu, ante annos non ita multos publicato, ſepiuſ in hoc arguimento ad Augustini provocans authoritatem, ea ex dictis facilē intelliguntur. Nunc obſigno hunc locum verbis Bellarmi notatu dignissimis, ac inuſitatum candorem exhibentibus: *Sicut probandum non eſt quod aliqui pio, ſed nimis dulg. c. 12. fortassis zelo de indulgentiis quibusdam ex cauſis levibus concessis obloquuntur, quod faciunt Johannes Geron, Dominicus à Soto, Andreas Vega, QUIBUS MULTO plures e Confefſione Gerhardi Catholica poſſunt adjungi; ſic laudandus meritò eſt Clemens Octavus, Ponti-fex Maximus, quod Decretum Concilii Lateranensis ſub Innocentio III. de moderanda in-diſcretis Indulgencias, & Decretum Tridentini de revocandis Indulgencias ad veterem & proba-tam Ecclesiæ conſuetudinem executioni mandare ſtuduit; Veteres enim parcifimos ſuſſe in con-ferendis Indulgencias notiſſimum eſt.**

DE EXTREMA UNCTIONE LIBRI CAPVT QVARTVM.

IN totâ hâc tractatione unicus tantum eſt locus Augustini, qui videtur eſſe genuinus, adque hoc Institutum pertinens; cetera, quæ Bellarminus ex Eo adducit, proprio ſone judicio ſucepta, atq; hinc minus idonea, ex quibus aliqua inſtituatur demonstratio, ita in ſuper comparata, ut ad rem ipsam nihil aut parum conducant, id quod paucisollen-dendum erit. Et quidem primò ad Innocentium hujus nominis primum Pontificem Romanum,